

KONFÜÇYÜS

(Lu İ.Ö. 551 - 479 Chiu Fu)

Halil İbrahim GÖKTÜRK

Oranın kaysı rengi sabahlarında; pirinç tarlaları sarı.. Bambu kamışından evler sarı.. Çevreyi sulayan ırmaklar sarı.. İnce nakışlı yelpazeler sarı.. Yanaklarından terler damlayan donuk benizler sarı.. Öylesine ki yer sarı, gök sarı .. karşıda sıralanan yüksek Taişan Dağları...

Sarı pirinç tarlalarında, donuk uçuk benizler parlar, her gün doğumunda... Bilinen en eski insansoyu tipi "Pekin Adamı"dır derler. Belki ondanberi aynı topraklar üstünde, aynı Çinliler yaşar .. hiç yer-yurt değiştirmemişler. Hiçbir çağda topluca göçmemişler. Hatta yurtlarını istilâ eden yabancıları bile, kısa sürede içlerinde eritip kendilerine benzetivermişler. Bu sonuç; ve bu güç nereden geliyor?

Acaba yeryüzünde kaç ulusun atasözü vardır ki, Çince'den tüm dünya dillerine çevrilerek hep aynı anlam ve değerini bulmuş olsun?... "sana yapılmasını istemediğin şeyi, başkalarına yapma!.." Bunu söyleyen ne bir din kurucusu, ne bir Tanrı elçisi, ne de bir reformcudur. Tam tersine, tıpkı bizim gibi yalınkat, yalınayak birisi ... hem de özgün aklı, düzgün düşünceleriyle... Bu yücelik ile takvime dayanma sürekliliği nasıl oluyor? O'nun sözlerini zaman çarkı, ötekiler gibi niçin aşındıramıyor? Hele bir görelim Kung Fu kimdir? Kung Fu Dsi, Çin dilinde ve Lu derebeyliğinde, "Filezof veya Üstad" anlamına gelen "Kung" adıyla başlar. Zamanla, Cizvit papazları bu adı lâtinceye uydurarak "Konfüçyüs" demişler .. ve öylece de dünyaya yayılmış. Acaba nesi var ki bunca yıkım ve değişimlere karşın, insanlık dünyası, yirmibeş yüzyıldanberi bu sarı yüzlü Çinli öğütçüyü dinliyor? Hâlâ belâlar, bunalımlar ve dar zamanlarında birbirlerine hep O'nun ağzıyla sesleniyorlar: "Karanlıklardan yakınıp sızlanacağına, ne olur bir mum da sen yaksana!?"

Üstad Kung Fu'nun öğretileri, Budizm ile Taoizm'den daha sonraları hemen Çin ülkesine yayılmış.. Kendisi istemediği halde, bir gün, toplumun Konfüçyanizm dinini oluşturuvermiş.. Hani mitolojideki yarı Tanrılar benzeri.. Gönül-süzce görünmeyenlere masallara karışmış öğlesine... Oysa "O", **Göklere ve öteki dünyaya** sığınmadan tüm gücünü, Doğa'dan ve insan kardeşle-

rinden alıyordu. İşte biz O'nun sonraki örtülerine aldılmayarak, kendisini yalınkat kişiliği ile çizmeye çalışacağız. İlginç yaşam şeridinde nasılsa benekli sislere, parçalı karaltılara bürünse bile... Tıpkı, ölümünden az önce, bir öğrencisinin dua hakkındaki sorusuna: "Benim duam, özyaşantımdır" demesi gibi...

Filezof Kung, Çin'in Şantung ilinin güneybatısındaki Lu Prensligi (Dukalık, Derebeylik) nde doğar. Soylu bir aileden gelen kahraman yaşlı bir komutanın tek oğludur. Söylentiye göre soyu, Sung hükümdarlarına kadar uzanmıştır. Güneş takvimine göre de doğumu, İ.Ö. 551 yılının 27 Ağustosu'na rastlar. Bu tarih, Hindistan'da Budha, Grek'de Pythagoras, Mezopotamya'da Nebukadnezar'ın yaşadıkları ve Bâbil'de yahudilerin tutsaklandığı dönemdir. Daha, Batı'da Sokrates ile Empedokles bile henüz yola çıkmamışlar.

Küçük Kung üç yaşında öksüz, anası ise onsekizinde dul kalır. Her yolsul öksüz ve dul'un çektiği acıların tümünü beraberce çekerler. Çocuk 7 - 15 yaşlarında öğrenime başlar. Şimdi öyküsünü kendinden dinleyelim: "Onbeş yaşında öğrenmeye gönül verdim. Otuz yaşında ayaklarım sağlam olarak yere basıyordu. Kırk yaşında tereddütlerimi yenmiştim. Elli yaşında Gökların emrinin ne olduğunu biliyordum. Altmış yaşında buyrukları yumuşak başlılıkla dinliyordum. Yetmiş yaşında duygularımın gösterdiği yola yöneliyordum; çünkü, artık beni yanıltmayacaklarını ve dengenin sınırını aşmayacaklarını biliyordum". Zaten bizim de kendisini izlerken tutacağımız yol, masallardan ziyade, önceki kılavuzların geçerli yolu olacaktır. Ve "Gerçekten iyi olan kişi, hiçbir zaman mutsuz olmaz. Olgun kişi bunalıma düşmez. Yiğit olan korkmaz. Kişinin yaşantısı bütünüyle dürüstlük olmalı. Yoksa üzüntülerden, tehlikelerden hiç kurtulamaz".

O sıralarda Çin'de, kurban sunaklı dinsel âyinler ile ataerkil eski töreler egemendir. Daha önceleri Budha ile Tao kendi inancalarını şöylece yaymışlar: Budha ve Buddisattava (Brahma) nın adını sıkça yinlemek, perhizle yaşamak, hacca gitmez, başkalarına karşı yüce kalpli davranmak

ve üstün ahlâklı olmakla bu dünyadan kurtulup Nirvana'ya kavuşmak. Taoizm ise kendi inançlarına, yaşamda iç dinginliği ile ruh dirliliğini baş ödev olarak salık verir. Bununla beraber bir yandan da dürüst ve ahlâklı bir yaşam ister. Düşünce, kişisel ve toplumsal olanların ta ötelere ve evrensel uzanmalı der. Ayrıca canlılarla ilgili büyüçülüğe ve ölümsüzler katına çıkartılmış ulu kişilere tapmak gibi sapkın inançlara da yer ayırır. O'nun yaşadığı çağda toplumun dinsel sergisi aşağı yukarı bu görüntüdedir. Ama Konfüçyüs, "Adamlık (Jen), kendi kendini yenmek ve kendisini güzellik kanunlarına yöneltmektir." diye öğütüyor.

Kung Fu ondokuzunda kendi soyundan bir kızla evlenir. Çocukları olur, ama hiç de onun yolunu izlemezler. Bir süre devlet hizmetinde çalışır. Yirmibir yaşında Lu'da özel bir okul açar. Öğrencilerini de kendi özel yöntemiyle seçer. Aslında Kung hoca'nın kendisi de Çin'de süregelen "Ju"lar yani "Okumuşlar yahut Güçsüzler" katındandır. Belki bu yüzden Çinliler, Konfüçyüs felsefesine "Ju Felsefesi" de derler. Zaman içinde büyük Çeu hanedanı güçsüzleşirken, ülkenin egemenlik haritası da parçalanır. Onun yerini, daha zorlu ve çeşitli bölge derebeyleri aralarında paylaşırlar. Başsız Çin'de, iç kaynaşma, karışıklık ve kargaşayı, dış saldırılar izler, ve de yıllarca sürer, gider... Yine Kung söyler: "Devlet yönetiminin üç doğru yolu vardır: halkına yeterli yiyecek, yurdunu savunabilecek ordu gücü ve en gerekli halkın "Devletin Baş"na güvenini sağlamaktır. Yoksa devlet ayakta kalamaz, yıkılır".

Kavuniçi harmaniyeli "Ju" adlı hocalar, zamanın derebeylik sarayları ile zengin konaklarında dersler verirler. Bazen de yeteneklerine göre halka, tarih, müzik, töre, yazı, sayı, okçuluk ve savaş eğitimi gösterirler. Çünkü Batı yakasında komşuları, savaşçı Türklerle Moğollar yaşamaktadırlar.

Acaba, İsa'dan önceki 551'den günümüzdeki üstüste katlanan 2530 yılda, dünyamızdan ikinci bir Kung Fu bilgisi geçebilir mi?... İşte Doğu'nun ilk öğretmeni, okuluna her gruptan öğrenci alır. Yoksul ama akıllı çocuklardan verebileceği en az ücreti ister .. ve "Öğrenim için sınıf ayrılığı yoktur." derdi. İlle de emeksiz yemek istemezdi. Çin'de İmparator bir tür gelenekçi papaz hükümdardır. Nitekim de döneminde kutsal sunaklarından kurbanlık adına hâlâ insan çığıllıkları duyuluyordu. Ve Üstad yine: "Üstün insan yoksulluk için tasarlanmaz, yalnız hakikat için tasarlanır." diyebiliyordu.

Yıllar geçerken Lu Dukalığında takvim 516'yı gösterir. Gi, Mong, Şu adlı üç büyük ve eski aile

birbirlerinin ülkesine karşı savaş açarlar. Acılı, kanlı bir kavga patlak verir. Yönetici Duka, bölgesini bırakarak Tsi toprağına kaçar. Ülkede tedirginlik, kuşku, zulüm artar... O sırada Kung öğrencileriyle bir mezarlıktan geçmektedir. Taze bir mezar başında kocasına ağlayan bir kadın için: "Kötü bir hükümet canavar bir kaplandan daha yabansızdır." derken öğrencilerine döner: "Devlet adamları ile mandarinler (memurlar) kişisel çıkarlarını ülke yararlarından üstün tutarsa, kurulu hükümetler, yönetim düzenleri az zamanda yıkılır, hattâ bunlar Çin'de bile olsa"... Oysa ki babadan oğula geçen derebeylik düzeninin tek dayanağı Han'a bağlılıktı. O çağın Çin'inde, bir ömrün yarım yüzyıl yaş, önemli işler yapacakların olgunluk çağıdır. Zira "Gerçekten sağlam olan, nice sürtünürse sürtünsün aşınmaz." diye, nitelenirler.. İşte Duka Dink, Kung Fu'yu bu yaşında Cung Du şehrine Vali atar. Bilge Vali, kısa sürede, bölgede âşayışı sağlayınca, tüm ülkenin Adliye Bakanlığına getirilir. Komşu topraklarla ilişkileri üzerine Bakan: "Eğer savaş sözkonusu ise barışa, barış elde edilmişse savaşa hazırlanmalı." buyruğunu verir. Ama kendisi daha önceleri "askerliği" özel ders programından çıkarmıştı da.. Ergeç kötü kişilerin kıskançlığı Bakan Hoca'yı da bulur. Görevinden ayrılmak zorunda kalır. Kalan ömrünü san'at-derleme çalışmalarına ayırır. Bundan sonra gezginci yılları başlar (496 - 483). Artık gezici hocanın okulu bahçeler, tarlalardır. Yanındaki yüzlerce öğrencisiyle hep dolaşarak öğretilerini, nurlu ışıklarını dağıtır. Ama öğrencileri de bunları hemen yazarak toplarlar. "**Konfüçyüs'ün Konuşmaları**"nı içine alan "**Lun-yü**" adlı en sağlam kaynak günümüze böylece gelebilmiştir. Bir gün kadın güzelliği üstüne ve utanarak: "Şimdiye kadar kimseyi görmedim ki, kadın güzelliğini sevdiği kadar ahlâk değerlerini de sevsin." yollu çıplak gerçeği de konuşabilmiştir. Kişiliğine karşı ölüm tehlikesi sayılabilecek olaylar üstüne ve Tanrı için: "Tanrı bendeki ruhu yarattı, başkaları (düşman Huan Tui) bana ne yapabilir ki?" diye sorar. Yine Ölüm ve Tanrı hakkında sorulan sorulara karşılık, "Siz yaşam olayının ne olduğunu bilmiyorsunuz; ölümlün ne olduğunu nasıl bileceksiniz?" ile, "Siz daha insanlara hizmet edemezken, Tanrılara nasıl hizmet edebilirsiniz?" açıklamalarında bulunur.

Gezici okulun gezintileri sürerken sırası ve yeri geldikçe: "Çok fazla da tıpkı çok az gibidir, yani onun kadar kötüdür." diyerek orta yoldaki ölçü ve dengeyi över. Böylece atalara, devlete ve hükümdarlara sarsılmaz bağlılığı ile yeryüzündeki orta ve ortak yolu tutar. Bu tutum, tersini

istiyenleri gocundurur, kendine düşman eder. Özellikle devlet kavramının aşınmaması, törelerin korunması başlıca ilkesidir. İnsan ile dünya gerçekleri arasındaki ilişkiler ve onların açıklanmaları önkaygısı olur. İnsanı yücelik katına, erdeme ulaştıran kişisel çabalarıdır. Keza bir yaşam yenilgisi sırasında: "Seçkin kişi darlıkta da sağlam kalır. Bayağı kişi darlığa düşerse sırayı ve saygıyı tanımaz".

Bahçeler, tarlalar okulunun hocası hem yürür hem de özlü öğütlerini sürdürür: "Bilgelik şüphelerden, seçkinlik dertlerden, kararlılık korkudan kurtarır". Kısaca Konfüçyüs'ün yaşam politikası, bildiklerinin hayata uygulanması gibidir. Yoksa yemek için yetiştirilen kabağın, sukabı diye bir yere asılması değil...

Konfüçyüsçüler, konfüçyanizmi hemen 1912 yılınadək din olarak kullanageldiler. Halbuki Üstad, Tanrı hakkında pek az şey söylemiştir. Örneğin: "Göklerin efendisine karşı gelenin, yani ayaklananın ondan bağı beklemeye hakkı yoktur". Anasını ve yakınlarını ardarda yitirdiği zaman uzun süre yaslar tutar. Ayrıca musiki ile uğraşmış ve onun yüceliğine de ermişti. Bununla ilgili bir öğretisinde: "Bir ülkenin iyi veya kötü yönetildiğini anlamak için oranın müziğine bakmak yeter." göstergesini önerir. Hele şu sözleri bir yerlere asılmaya değmez mi?: Seçkin kişi, nefsi aklıyla yönetir ve gerçek cesareti, ödevlerini sarsılmadan yerine getirmekte bulur". Dahası, "Doğruyu iste, iyiye tutun, sevgiyle dol, san'atla ilerle, insanın iyi yaşamasının yolları bunlardır." öğütlerini yineler.

Artık Kung hoca alçakgönüllü ve aydınlıkçı bir bilgedir. Çünkü "Yüce bir kişi bilgeliği yaşatır,

temel söz diyenlere bağlı kalır, temel ilkeleri gözden kaçırmaz .. ama kendine değer verilip verilemeyeceğini bilemez de... Aklın buyurdularını uygulamıyorsan, uzağı göremiyorsun demektir", Halk dünya nimetlerine sırtını çevirerek, insan kardeşlerinin iyiliği için tozlu yollar tepen bu bilgeyi de kutsallaştırmakta gecikmez. Ne var ki yollarla, yıllar ardarda dizilir.

Anakara Asya'mızın doğusundaki o büyük ülkenin adı Çin ve içinde yaşayanlar da Çinlidirler tâ upuzun çağlardanberi.. Sabırlı Çinliyi ve en eski ülkesini ayakta tutan iki öge vardır: 1) Değişmeyen yurdu ile göçebesiz halkı, 2) Töresel gelenkli kültürünü kuşaklara aktaran Çin Yazısı...

Yaşlı ve aksaklı saygıdeğer üstad, bir sabah şu şarkıyı söylüyordu: "Yıkıldı Taişan Dağları, koca ağacı devirdiler; Bilge de geçip gidiyor, bir kuru yaprak misali!" ve gidip yattı, yetmiş üç yaşında bir daha gözlerini açmadı. Yatırı, Lu'nun kuzeyinde Sse Irmağının kıyısında gömülüdür. Duka, Konfüçyüs'ün yatırına saygısını anıtlayan görkemli bir türbe yaptırdı. Yakın bir kaç yıla kadar İmparatorlar, "Okumuşlar" ve halk yığınları, "Onbinlerin Hocası'nın kutlu uğrakçısıydılar.. Ama!?

Yine O'nun ülkesinde fildişinden sabahlar, kaysı renginde doğar.. Hâlâ karınca örneği insanlar çabalar.. Bambu evleri, pirinç tarlaları sapsarıdır.. Ve yakın sabahların birinde ve birdenbire göçebesiz ülkesinden yalnızca "O"nu koğarlar. Artık "O" bir "dünya vatandaşı"dır şimdi.. Tüm yeryüzü ülkelerinde özgürce, atasever yurttaşlarının yüreğinde gizlice bir konuk gibi gezinmektedir. Ama! ne kuşku, ne de şüphe duyula.. ki bir sabah yine özyurduna dönecektir.

Canavar Demek Kolay!

... Denilebilir ki "peki ne yapalım, cinsel bunalımı var diye önüne gelen tüfeği eline alıp kadına, kıza mı saldırın?" Kuşkusuz dediğimiz bu değil. Bu olaylara, varolan değer yargılarımızın yanlışlarından bakmayalım onlara duygularımızla değil, aklımızla, bilimsel gerçeklerle bakalım. Dediğimiz bu.

Gelin, artık bir karar verelim. Bu toplumun insanlarını, köylüleri, kentlileri, çocuklarımızı, gençlerimizi, kızlarımızı, erkeklerimizi, bekârları, evlileri eğitelim, onları cinsel sorunlarda eğitelim. Onları aydınlatalım. Cinsel bunalımların nemli, günah korkulu karanlıklarından kurtaralım. Cinsel sorunların karmaşında bunalıttığımız bu insanlara yardım edelim.

Dr. Erdal Atabek

CUMHURİYET'ten